

УЛАМЖЛАЛТ АНАГААХ УХААНЫ ХҮНИЙ ИХ ЭМЧИЙН
“МОНГОЛЫН УЛАМЖЛАЛТ АНАГААХ УХААНЫ
ЭМЭГТЭЙЧҮҮД СУДЛАЛ”
ҮНДСЭН МЭРГЭШЛИЙН СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

Мэргэшлийн индекс: S(r) 091707
Сургалтын хугацаа: 2 жил

УЛААНБААТАР ХОТ
2022 он

БОЛОВСРУУЛСАН АЖЛЫН ХЭСЭГ:

Г. Одонцэцэг	Оточ Манрамба их сургуулийн дэд захирал, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор
С. Сээсрэгдорж	Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Монгол анагаах ухааны олон улсын сургуулийн Дотор өвчин судлалын тэнхимиийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, профессор
С. Доржбат	Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Монгол анагаах ухааны олон улсын сургуулийн Монгол анагаах ухаан судлалын тэнхимиийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор
Р. Цолмон	“Тэжээхүй ухаан” ТББ-ын удирдах зөвлөлийн гишүүн, “Сумади” эмнэлгийн ерөнхий эмч
Д. Амарзаяа	Уламжлалт анагаах ухааны технологийн хүрээлэнгийн их эмч
М. Цэрэннанжид	Оточ манрамба их сургуулийн Уламжлалт анагаах ухааны тэнхимиийн багш

ХЯНАСАН:

П.Эрхэмбаяр	Эрүүл мэндийн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын дарга, Нийгмийн эрүүл мэндийн магистр
Д.Дондогмаа	Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн Хүний нөөцийн хөгжлийн албаны ахлах мэргэжилтэн, Анагаах ухааны магистр
М.Оюунчимэг	Эрүүл мэндийн яамны Эмнэлгийн тусlamж, үйлчилгээний газрын Уламжлалт анагаах ухааны хэлтсийн Уламжлалт анагаах ухааны тусlamж үйлчилгээ хариуцсан ахлах шинжээч

Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн зөвлөлийн
2022 оны 09 дүгээр сарын 23-ны өдрийн
31 дүгээр тогтоолоор зөвшөөрөв.

УЛАМЖЛАЛТ АНАГААХ УХААНЫ ХҮНИЙХ ЭМЧИЙН
“МОНГОЛЫН УЛАМЖЛАЛТ АНАГААХ УХААНЫ ЭМЭГТЭЙЧҮҮД СУДЛАЛ”
ҮНДСЭН МЭРГЭШЛИЙН СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

НЭГ. ҮНДЭСЛЭЛ

Монголын уламжлалт анагаах ухаан нь Монгол үндэстний баялаг өвийн нэг бөгөөд түүхэн урт хугацаанд түүний мөн чанар, онол, арга зүй, эмийн түүхий эд, эмийн найрлага, оношилгоо, эмчилгээний арга барилыг олон талаар судалж, баяжуулан хөгжүүлж, ард түмнийхээ эрүүл мэндийг хамгаалж, өвчин эмгэгтэй тэмцэж ирсэн биээ даасан анагаах ухаан буюу шинжлэх ухааны нэгэн томоохон салбар юм.

Монгол Улс Эрүүл мэндийн тухай хуульдаа “Хүмүүнлэг, энэрэнгүй ёс, шинжлэх ухааны мэдлэг, ололт, нотолгоо, орчин үеийн болон уламжлалт анагаах ухааны дэвшилтэт аргад тулгуурлан хүн амд эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг үзүүлэх” гэж хуульчилсан төдийгүй эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээд уламжлалт анагаах ухааныг хос морь болгон зэрэгцүүлэн хөгжүүлэхээр бодлого, эрхзүйн орчинд тусган “Алсын хараа-2050” урт хугацааны хөгжлийн бодлогод “Монголын уламжлалт анагаах ухааныг орчин үеийн анагаах ухаантай хослуулан хөгжүүлж экспортод гарах гарцыг дэмжин “брэнд” болгох зорилтыг тусгаад байна.

Түүнчлэн уламжлалт анагаах ухааны тусламж, үйлчилгээг дагнан үзүүлэх Нэгдсэн эмнэлгийг хуулиар зөвшөөрч, уламжлалт анагаах ухаан үндсэн болон төрөлжсөн мэргэшлийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх стандарт батлагдаж, Эрүүл мэндийн сайдын 2021 оны А/445 дугаар “Төгсөлтийн дараах үндсэн ба төрөлжсөн мэргэшлийн сургалтын чиглэл, индекс шинэчлэн батлах тухай” тушаалаар уламжлалт анагаах ухааны үндсэн мэргэшлийн 6 сургалтын чиглэл, индекс (дотор, мэдрэл, хүүхэд, эмэгтэйчүүд, засал, эм) нэмэгдэж шинээр батлагдлаа.

Ийнхүү сургалтын эрхзүйн орчин шинэчлэгдсэнтэй холбогдуулан Эрүүл мэндийн сайдын 2021 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн А/445 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Уламжлалт анагаах ухааны эмэгтэйчүүд судлал”-ын үндсэн мэргэшлийн сургалтын чиглэл, индексийн /S(r) 091707/ дагуу тус хөтөлбөрийг шинээр боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөр нь анагаах ухааны чиглэлээр их, дээд сургуулийг бакалаврын зэрэгтэй уламжлалт анагаах ухааны хүний их эмчийн мэргэжлээр төгссөн, уламжлалт анагаах ухааны эмэгтэйчүүд судлал үндсэн мэргэшлийн сургалтад хамрагдаж буй резидент эмч нарт зориулагдана.

ХОЁР. ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

Уламжлалт анагаах ухааны онолоор эмэгтэйчүүдийн өвчин эмгэгийг оношлох, эмчлэх, өвчин үгүй оршиход эрүүл мэндийн зөвлөгөө өгөх чадамж

бүхий уламжлалт анагаах ухааны эмэгтэйчүүдийн мэргэшсэн эмч бэлтгэхэд оршино.

ГУРАВ. АЛСЫН ХАРАА

Монголын уламжлалт анагаах ухааны эмэгтэйчүүд судлалын сургалтын хөтөлбөрөөр бэлтгэх эмчийн дүр зураг:

- Эмэгтэйчүүд, жирэмсэн эхчүүд, өсвөр насны охидыг өвчинөөс урьдчилан сэргийлэх арга, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх үүрэг, хариуцлагаа бүрэн ойлгосон;
- Уламжлалт анагаах ухааны онолоор эмэгтэйчүүдийн өвчний оношилгоо, эмчилгээ хийхэд шаардагдах онолын мэдлэг, ур чадварыг эзэмшсэн;
- Үйлчлүүлэгчийг энэрэх, асрах, тэгш сэтгэлээр хандах, эмчийн ёс зүйг чандлан сахидаг, багаар ажиллах чадвартай, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг чанар аюулгүй байдлыг хангаж үр дүнтэй үзүүлж чаддаг уламжлалт анагаах ухааны эмэгтэйчүүдийн эмч байна.

ДӨРӨВ. СУРГАЛТЫН ЗОРИЛТ

Алсын харааг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн дараах цогц чадамжтай байна:

1. Мэргэжлийн байх (*Professional*)
2. Тасралтгүй суралцагч байх (*Continuous Learner*)
3. Харилцагч байх (*Communicator*)
4. Хамтрагч байх (*Collaborator*)
5. Хүн амын эрүүл мэндийн зөвлөгч (*Community Health Advocate*)
6. Зохион байгуулагч, манлайлагч (*Leader*)

Энэхүү цогц чадамж нь уламжлалт анагаах ухааны эмэгтэйчүүдийн эмчийг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн мэдлэг, чадвар, хандлагын тухай ойлголт юм. Үүнд:

1. Мэргэжлийн байх (*Professional*)

- Бүх шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагад уламжлалт анагаах ухааны эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг чанартай, хүртээмжтэй, аюулгүй үзүүлэх чадвартай эмэгтэйчүүдийн өвчний шалтгаан, нөхцөл, хувирах ёс, ялган оношилгоо, шинж тэмдэг (*signs and symptoms*), эмчлэх арга ухаан, гардан үйлдлийг бүрэн эзэмшиж, мэргэшсэн байх;
- Үйлчлүүлэгчээс асуумж авах, үзэх, хүрэлцэх аргаар шинжлэх, үйлчлүүлэгчийн нас, хүйс, цаг улирал, сэтгэл зүй, нийгмийн нөхцөл байдлыг үнэлж уламжлалт анагаах ухааны онолоор оношилгоо, эмчилгээ хийн, хяналтын төлөвлөгөө гаргаж хэрэгжүүлэх;
- Үйлчлүүлэгчийн хувийн нууцыг хадгалах;
- Үйлчлүүлэгчийн өвдөлт, сэтгэл зовнилд анхаарал хандуулах;
- Эрүүл мэндийн байгууллагын дүрэм, журам, стандарт, эмнэлзүйн заавар, бүртгэл мэдээлэл, тайланг зохих журмын дагуу цаг хугацаанд нь хөтлөх;
- Эмнэлгийн анхны болон амилуулах суурь тусламж үзүүлэх мэдлэг, чадвар эзэмшсэн байх.

- Уламжлалт анагаах ухааны онолоор өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, өвчингүй орших ухаан, зөв зан үйлийг таниулан ойлгуулах мэдлэг чадвартай байх;
- Үйлчлүүлэгчийг хувь хүний хувьд хүндэтгэж, уламжлалт анагаах ухааны онолоор өвчин, эмгэгийг нь шалтгаан, нөхцөл, хувирах ёсны үүднээс тодорхойлж оновчтой оношилгоо, эмчилгээний төлөвлөгөө, шийдвэр гарган тусlamж, үйлчилгээ үзүүлэх;
- Жирэмсэн эхчүүдэд уламжлалт анагаах ухааны онолын үүднээс хийн хувиралтай уялдсан хяналт, зөвлөгөө, төрсний дараах гам барих, сэтгэл засах, тухайн цаг улирал, нийгмийн нөхцөл байдалд нь тохирсон сэтгэл зүй, идээ, унд, явдал мөрийн зөвлөгөө өгөх мэдлэг чадвартай байх;
- Эрүүл мэндийн тусlamж, үйлчилгээ үзүүлэх явцад эмнэлгийн хүчин чадал хүрэлцэхгүй нөхцөлийг тодорхойлох, дараагийн шатлалын эмнэлэгт шилжүүлэх арга хэмжээр шуурхай авах, анхны тусlamж үзүүлэх мэдлэг, чадвартай байх;
- Үйлчлүүлэгч болон түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, төрөл садантай хувь хүний онцлогийг харгалзан хүндэтгэлтэй ёс зүйтэй харилцах.

2. Тасралтгүй суралцагч байх (*Continuous Learner*)

- Мэргэжлийн нэр төрийг өндөрт өргөж, үнэнч шударга, чин сэтгэлээсээ хандаж сурах;
- Уламжлалт анагаах ухааны онол, дадлага, мэдлэг, ур чадвараа дээшлүүлэхийн тулд сурах бичиг, эрдэм шинжилгээний нотолгоо, судалгаа, мэргэжлийн судар, эх сурвалжийг судлах, дүн шинжилгээ хийх, бие даан тасралтгүйгээр суралцах, чармайлттай байх;
- Ижил мэргэжлийн эмч настай багаар ажиллах, мэдлэг туршлагаа хуваалцах, төрөлжсөн мэргэшил эзэмших чин эрмэлзэлтэй болох;
- Хамтран суралцагч эмч, бусад эмнэлгийн мэргэжилтэнд, заах, зөвлөгөө өгөх замаар өөрийн мэдлэг, чадвараа сайжруулах.

3. Харилцагч байх (*Communicator*)

- Үйлчлүүлэгч болон түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, төрөл садан, эмнэлгийн мэргэжилтэн настай зүй зохиостой үг хэллэг ашиглан хүнлэг, энэрэнгүй, зөв боловсон харилцах, мэргэжлийн харилцаа хандлага, иргэний болон мэргэжлийн ёс зүй, эмчийн тангарагтаа үнэнч байх;
- Үйлчлүүлэгчид эрүүл мэндийн болон эмчилгээ, оношилгооны мэдээлэл өгөхдөө ойлгоход хялбар, энгийн үг хэллэг ашиглан тайлбарлан ойлгуулах;
- Үйлчлүүлэгчийн оношилгоо, эмчилгээний талаар бусад эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй зөвлөлдөх, туршлага солилцох, эргэлзээг арилгах;
- Эмч эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй харьцахдаа ёс зүйн өндөр боловсролтой байж, харилцан хүндэтгэлтэй хандаж, мэргэжлийн чиглэлээр мэдлэг ур чадвараа дээшлүүлэх;
- Өөрийн гаргасан оношилгоо эмчилгээг шинжлэх ухаан, онолын үндэслэлтэй тайлбарлах мэдлэг чадвартай байх.

4. Хамтрагч байх (Collaborator)

- Эмнэлгийн мэргэжилтэн, эрүүл мэндийн ажилтан нартай мэдлэг, мэдээлэл солилцож, харилцан хүндэтгэн хамтран ажиллах;
- Байгууллага, тасаг, нэгж, хамт олноо удирдан зохион байгуулах, эмнэлзүй, эрдэм шинжилгээний хурал зохион байгуулах чадвартай байх;
- Эмнэлгийн хамт олон, мэргэжлийн нийгэмлэг холбоод, сайн үйлс, нийгэм олон нийтийн ажилд идэвхтэй оролцож, эерэг хандлагатай байх;
- Эмнэлгийн бусад тасгийн эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй мэргэжлийн мэдлэг, мэдээллээ хуваалцах, хамтран ажиллах.

5. Хүн амын эрүүл мэндийн зөвлөгч (Community Health Advocate)

- Хүн амын эрүүл мэндийн зөвлөгч байхын тулд уламжлалт анагаах ухааны онолоор өвчинөөс урьдчилан сэргийлэх, өвчингүй орших ухаан, зөв зан үйлийг таниулан ойлгуулах, сургалт сурталчилгаа явуулах;
- Эмэгтэйчүүд, жирэмсэн эхчүүд, өсвөр насын охидын нас, өвөрчлөл, тухайн цаг улиралд тохирсон идээ, унд, явдал мөрийн зөв дадлын талаар сургалтын мэдээлэл бүхий сургалтын материал, гарын авлага боловсруулж сурталчилгаа явуулах;
- Үйлчлэгч, болон түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, төрөл саданд уламжлалт анагаах ухааны онолын үүднээс нас, өвөрчлөл, ажил амьдралын нөхцөлд тохирсон идээ, унд, явдал мөр, асаргааны зөвлөгөө өгөх мэдлэг чадвартай байх.

6. Зохион байгуулагч, манлайлагч (Leader)

- Уламжлалт анагаах ухааны онолоор эмэгтэйчүүдэд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг зохицуулах, манлайлан ажиллах үүргээ ухамсарлах;
- Нийгэм олон нийтээс зохион байгуулж буй ажилд идэвх санаачилгатай оролцож, хувь хүний чадварыг хөгжүүлж сурах;
- Эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв дэх уламжлалт анагаах ухааны тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх багийг манлайлан ажиллах, зөв төлөвшил, эерэг хандлага бий болгох үүргээ ухамсарлах;
- Байгууллагын соёл, үйлчилгээг зөв төлөвшүүлэхэд оролцох, хамт олноо эрүүл мэндийн үйлсэд уриалан дуудаж ажилладаг манлайлагч байх;
- Хүний эрх, үүрэг зохих хууль, дүрэм журам шийдвэрийг дагаж мөрдөх, хүнлэг, энэрэнгүй, эх оронч сэтгэлгээг төлөвшүүлэхэд идэвх санаачилгатай оролцох.

ТАВ. СУРГАЛТЫН АРГА ЗҮЙ

5.1. Сургалтын чиглэл, хугацаа, байршил

- Энэхүү сургалтын үйл ажиллагааг сургалт эрхлэх зөвшөөрөл бүхий байгууллага явуулна.

- Анхан болон лавлагаа шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагатай сургалт эрхлэх байгууллага сүлжээ үүсгэн хамтран ажиллана.
- Сургалтын нийт хугацаа 2 жил байна. Тойролтын хугацааг үндсэн болон бусад сүлжээ сургалт эрхлэх эмнэлгүүдийн онцлог, хүчин чадалд тохируулан зохицуулна.
- Суралцагч эмчийн өдөр тутмын болон 7 хоногийн үйл ажиллагааны тодорхой хуваарийг сургалтын үндсэн байгууллагууд боловсруулна.
- Сургалт эрхлэх байгууллага дээр зохион байгууллагдаж буй Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй, харилцаа, хандлага, Халдвартын сэргийлэлт, хяналт, Амилуулах суурь тусlamж, Эрүүл мэндийн салбарт мөрдөгдөж буй хууль, журам, стандарт, заавар, зөрчлийн тухай хууль, хувь хүний нууцтай холбоотой хууль, Эмнэлгийн эрх зүйн чиглэлээр сургалтад заавал хамрагдана.

5.2. Зайлшгүй танин мэдэж, суралцах шаардлагатай шинж тэмдэг, суурь мэдлэг, өвчин, гардан үйлдэл:

Сургалтын агуулгын хүрээнд уламжлалт анагаах ухааны эмэгтэйчүүд судлал үндсэн мэргэшлээр суралцаж байгаа эмч нь сургалтын төгсгөлд эмнэл зүйн талбарт бие даан тусlamж, үйлчилгээ үзүүлэх ур чадвар, дадлага эзэмшихийн тулд эмнэл зүйн сургагч багшийн удирдлага дор амбулатори болон хэвтэн эмчлүүлэх тасгийн хүрээнд өвчтөнийг оношлох, эмчлэхдээ дор дурдсан шинж тэмдгээр гардан үйлдлийг гүйцэтгэж, туршлага хуримтлуулан үндсэн мэргэшлийн сургалтад оролцно.

5.2.1 Шинж тэмдэг (*signs and symptoms*) (аль ч тойролтод тохиолдох):

Өвчний түүх, бодит үзлэгт үндэслэн эрэмбэлэн ангилж, ялган оношилгоо хийж, анхан шатны эмчилгээг эхлүүлж чаддаг болох:

1. Өсвөр насны охидын сарын тэмдэг ирэх үеийн шинж /өвдөлт их эсвэл бага, сарын тэмдгийн хэмжээ их болон бага, өнгө – хар хүрэн, улаан, ягаан/
2. Жирэмсний эхний үеийн хордлого /хоолны дуршил буурах, огих, бөөлжих, ядрах, хууч өвчин сэдрэх/
3. Хожуу үеийн хордлогын шинж тэмдэг /даралт ихсэх, хавагнах, тонус өгөх/
4. Эмэгтэйчүүдийн өвчний үеийн сарын тэмдгийн өнгийг шинжлэх /нөж адил, хар хүрэн, хар, улаан, ягаан, сүү ус холилдсон мэт гарах/
5. Эмэгтэйчүүдийн өвчний үеийн цагаан юмны өнгө, үнэр /өмхий, хурц/, хэмжээ /их, бага/ шинж тэмдэг
6. Хэвлийн өвдөлт /дүүрэх, шархирах, ороож, унжирч, хатгуулж өвдөх/
7. Сарын тэмдгийн мөчлөг алдагдах /их, бага ирэх, удаан хугацаанд ирэхгүй байх, олон хоног цувирах/
8. Толгой эргэх эсвэл хүчтэй өвдөх
9. Нүдний шинж /нүдэнд цагаа унана, нүд улайна/
10. Ухаан алдах
11. Солиорох
12. Мартамхайрах
13. Олон удаа ханиана

- 14.Хүзүүгээ хөдөлгөхөд бэрх болно, нүүр ам хавагнана
- 15.Хөх томорно, Хөх хавдаж, өвдөнө
- 16.Зүрх дэлсэх эсвэл хатгуулж халуу оргих
- 17.Яс үес өвдөх
- 18.Судаснууд халуу оргиж булхалзана
- 19.Бүх бие даарч, мах арьсны завсраар өвдөнө
- 20.Бие хүндэрч явж чадахгүй болно
- 21.Мах сэлхэрч хөөн бадайрна
- 22.Мах арьс шарлах
- 23.Гэдсээр хүчтэй өвдөнө
- 24.Турж эцнэ
- 25.Бөөрөөр тасрах мэт өвдөнө
- 26.Давсгаар эвэршээнэ
- 27.Шээс хаагдана
- 28.Сарын тэмдэг үргэлжид цувирна
- 29.Цагаан юм цувирна
- 30.Бэлгэ эрхтэн орчим загатнана
- 31.Нясуу, жижиг гөвдриүү гарна
- 32.Үтрээнээс муухай үнэр гарна
- 33.Умайн хавдаж, хатуурч өвдөнө
- 34.Амь тэнссэн байдал
- 35.Амьсгал, зүрх судасны хурц дутагдал
- 36.Тархи ба амин чухал төв дутагдал
- 37.Далд хийгээд нууц үе, шинж тэмдэг
- 38.Далд цус алдалт
- 39.Гомеостазын хямрал /ХШТА/
- 40.Түлэгдэлт, хөлдөлт
- 41.Гадны шалтгаант осол, гэмтэл

5.2.2. Зайлшгүй суралцаж, таньж мэдэх шаардлагатай өвчин (тойролт тус бүрээр):

1. Өвчин тус бүрийг оношилж, эмчлэх, зөвлөгөө өгөх чадвартай болох;
2. Тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх явцад эмнэлэг хооронд өвчтөн шилжүүлэх заалтыг мэддэг болох;
3. Эмнэлэг хооронд өвчтөнг шилжүүлэх үеийн тусламж, үйлчилгээг үзүүлэх аргад суралцах;
4. Үйлчлүүлэгч болон түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, төрөл, садны хүнд өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, өвчнийг эрт үед нь илрүүлэх талаар, зөвлөгөө өгөхөд суралцах.

Хий бүрэлдсэн өвчин судлал (TMR00.1.1-TMR00.1.6)

1. Толгой (TMR00.1.1)
2. Яс (TMR00.1.2)
3. Зүрх (TMR00.1.3)
4. Бөөр (TMR00.1.4)
5. Ходоод (TMR00.1.5)

6. Гэдэс (TMR00.1.6)

Цус бүрэлдсэн өвчин судлал (TMR00.2.1-TMR00.2.10)

7. Уушги (TMR00.2.1)
8. Зүрх (TMR00.2.2)
9. Элэг (TMR00.2.3)
10. Дэлүү (TMR00.2.4)
11. Цөс (TMR00.2.5)
12. Бөөр (TMR00.2.6)
13. Гэдэс (TMR00.2.7)
14. Сүү (TMR00.2.8)
15. Хөх (TMR00.2.9)
16. Бүрэлдэж тогтсон (TMR00.2.10)

Бүрэлдсэн бэтэг өвчин судлал (TMR00.3.1-TMR00.3.9)

17. Бүрэлдсэн усан бэтэг (TMR00.3.1)
18. Хатуурсан цусан бэтэг (TMR00.3.2)
19. Үлэг махан бэтэг (TMR00.3.3)
20. Булчирхайн бэтэг (TMR00.3.4)
21. Эр бэтэг (TMR00.3.5)
22. Урхагийн хар бэтэг (TMR00.3.6)
23. Судлын бэтэг (TMR00.3.7)
24. Хөрөнгөний бэтэг (TMR00.3.8)
25. Цусан булингартай шүүсэн бэтэг (TMR00.3.9)

Хорхойн өвчин судлал (TMR00.4.1-TMR00.4.2)

26. Марузэ, аса хорхой босох (TMR00.4.1)
27. Уурлах (TMR00.4.2)

Жирэмсэн эмэгтэйн өвчин судлал (TMR00.5.1-TMR00.5.8)

28. Бэлгэсийн өвчин (TMR00.5.1)
29. Хүүхэд түдэх (TMR00.5.2)
30. Толгой бөгс нь эргэх (TMR00.5.3)
31. Хойдох нь саатах (TMR00.5.4)
32. Сав эргэх (TMR00.5.5)
33. Цус алдах (TMR00.5.6)
34. Өвчний урхаг хоцрох (TMR00.5.7)
35. Хор харшилдах (TMR00.5.8)

Эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин судлал (TML01.1-TML01.5)

36. Хийгээр үүссэн эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин (TML01.1)
37. Шараар үүссэн эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин (TML01.2)
38. Цусаар үүссэн эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин (TML01.3)
39. Бадганаар үүссэн эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин (TML01.4)
40. Хурмалаар үүссэн эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин (TML01.5)

41. Жирэмсэн үеийн болон төрсний дараах үзлэг (Antenatal and postnatal care)
42. Перинатал үеийн асуудал, төрөх үеийн болон нярайн тусlamж үйлчилгээ (Perinatal care, Assisting delivery and newborn care)
43. Эмэгтэйчүүдийн үрэвсэлт өвчин /цочмог, архаг/ (Gynecologic inflammatory diseases)
44. Толгой, хүзүү, нурууны гэмтэл (суурь тусlamж, тээвэрлэлт) (Head, neck and spine injury (initial management and transportation))
45. Түлэгдэл, хөлдөлт (Burn and frost-bite)
46. Амьсгалын замд гадны биетээр бөглөрөх, живэх (Foreign body obstruction, Drowning)
47. Ясны хугарал (Fracture)
48. Тархинд цус харвах (цочмог үеийн) (Stroke (acute phase))
49. Зүрхний дутагдал, зүрхний шигдээс (цочмог үеийн) (Heart failure, Myocardial infarction (acute phase))
50. Шок (Shock)
51. Цочмог хордлого (Poisoning, Intoxication)
52. Могой, шавжид хатгуулах (хачиг) (Shake bite, insect bite (tick bite))
53. Буглаа (Abscess)

5.2.3 Гардан үйлдэл

1. Судсаар оношлох /бугуйны, хурууны, чамархайн/
2. Шээсээр оношлох
3. Хэлээр оношлох
4. Сарын тэмдэг болон цагаан юмны гарц байдлыг харж шинжлэх
5. Эмэгтэйчүүдийн эсийн шинжилгээ, гадуур болон дотуур үзлэг хийх /охид, жирэмсэн эхчүүд, эмэгтэйчүүд /
6. Төрөлтийн үйл явцад оролцох
7. Жирэмсний үеийн бария хийх
8. Савны бария хийх
9. Бүтэн биеийн зөвлөн бария хийх
10. Хэсэгчилсэн бария хийх /Толгой, нуруу, үе мөч, 4-н толио/
11. Арвайтай бария хийх
12. Халуун тосон бария хийх
13. Цэгэн бария хийх
14. Рашаан ванн оруулах
15. Ясны шөлөнд оруулах
16. Дэвтээлэг хийх /дүдзи 5, ууран, элдэв цэцэг/
17. Туулга удирдах /эмэгтэйчүүдийн/
18. Хануур засал хийх /зэтрээс цус авах, шивүүр, самнуур/
19. Төөнө хийх /Эсгий, Утаат, Эмт/
20. Жин тавих /халуун, хүйтэн, шороон, архины шааран жин, давсан жин/
21. Эмэгтэйчүүдийн эмийн төрлүүдийг бэлдэж өгөх /архин, шимиин, тосон, үрлэн/
22. Эмэгтэйчүүдийн угаалга хийх
23. Түрхлэг хийх

24. Нирухагаар татах
25. Зөөлөн шимт эмчилгээ хийх
26. Бумба тавих
27. Шавар эмчилгээ хийх
28. Зүү эмчилгээ хийх
29. Бүх төрлийн гаргалга хийж өгөх
30. Усаар шавших
31. Соруул засал хийх
32. Утлага хийх
33. Шарлага хийх
34. Сэхээн амьдруулалтын хүүдий, маск сонгох, шалгах, хэрэглэх
35. Хиймэл амьсгал хийх ба амьсгалын аппарат хэрэглэж амьсгал удирдах
36. Ларингоскоп ашиглан гуурсан хоолойд интубацийн гуурс байрлуулах, шалгах
37. Зүрхэнд иллэг хийх
38. Дефибрилятор ашиглах
39. Ил далд цус алдалтын үед яаралтай тусламж үзүүлэх
40. Нүд, чих, хамар хоолойд орсон гаднын биетийг авах
41. Амьтанд хазуулах, мөгөй шавьжанд хатгуулсан хүний шарханд анхны цэгцлэлт хийх
42. Үений мултралыг оруулах, ясны хугарлын үед боолт хийх

ЗУРГАА. СУРГАЛТЫН АГУУЛГА

Сургалт нийт 88 долоо хоног үргэлжлэх ба эхний жил 44 тойролт, хоёрдох жил 44 тойролт нийт 88 тойролтуудыг хийж гүйцэтгэсэн байна.

Тойролтын хуваарь

№	Тойролтын нэр	Хугацаа /7 хоног/
Эхний жилд /49 долоо хоног/		
1	Эмнэлгийн эрх зүй	1
2	Харилцааны ур чадвар	
3	Халдвартын сэргийлэлт, хяналт	2
4	Амилуулах суурь тусламж	2
5	Уламжлалт анагаах ухааны онол, өвчинөөс урьдчилан сэргийлэх арга зүй	8
6	Хүний биеийн бүтэц зүй	2
7	Эмэгтэйчүүдийн оношилгоо	8
8	Эх барих, эмэгтэйчүүдийн ерөнхий ойлголт	26

Хоёр дох жилд /39 долоо хоног/			
1	Эмэгтэйчүүдийн өвчин	Хий бүрэлдсэн өвчин судлал (TMR00.1.1-TMR00.1.6)	6
2		Цус бүрэлдсэн өвчин судлал (TMR00.2.1-TMR00.2.10)	8
3		Бүрэлдсэн бэтэг өвчин судлал (TMR00.3.1-TMR00.3.9)	8
4		Хорхойн өвчин судлал (TMR00.4.1-TMR00.4.2)	2
5	Эмэгтэйчүүдийн өвчин	Жирэмсэн эмэгтэйн өвчин судлал (TMR00.5.1-TMR00.5.8)	3
6	Эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин		2
7	Яаралтай тусламж		10
	Нийт		88

Тойролтын агуулга

Тойролт-1. Танилцуулга болон уламжлалт анагаах ухааны онол, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх

- Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй, харилцаа, хандлага
- Эрүүл мэндийн салбарт мөрдөгдөж буй хууль, журам, стандарт, заавар
- Зөрчлийн тухай хууль
- Хувь хүний нууцтай холбоотой хууль
- Халдварын сэргийлэлт, хяналт
- Амилуулах суурь тусламж
- Харилцааны ур чадвар
- Уламжлалт анагаах ухааны үндсэн онол
- Уламжлалт анагаах ухааны эрүүл биеийн үйл зүй
- Уламжлалт анагаах ухааны эмгэг үйл зүй
- Уламжлалт анагаах ухааны оношилгоо
- Уламжлалт анагаах ухааны эмчилгээний зарчим
- Уламжлалт анагаах ухааны өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга зүй

Тойролт-2: Хүний биеийн бүтэц зүй, эмэгтэйчүүдийн оношилгоо

- Бүтэх бие
- Тогтох судас
- Ураг бүрэлдэх явцын онцлог
- Эмэгтэйчүүдийн өвчнийг хүрэлцэх судсаар оношлох
- Эмэгтэйчүүдийн өвчнийг харах шинжилгээ хэлээр оношлох
- Эмэгтэйчүүдийн өвчнийг харах шинжилгээ шээсээр оношлох
- Эмэгтэйчүүдийн өвчнийг сарын тэмдгийн шинжээр оношлох
- Эмэгтэйчүүдийн өвчнийг цагаан юмны шинжээр оношлох
- Лабораторийн шинжилгээ
- Зүрхний цахилгаан бичлэг
- Хэт авиан оношилгоо (ЭХО)
 - Гэрлийн шинжилгээ (Рентген)

Тойролт-3: Эх барих, эмэгтэйчүүдийн ерөнхий ойлголтын тойролт

- Эмэгтэйчүүдийн өвчний талаарх ерөнхий онолын ойлголт
- Эмэгтэйчүүдийн сэтгэл зүй
- Охидын эрүүл мэнд
- Бэлгийн чиг хандлага төлөвшил
- Жирэмсний бэлтгэл
- Жирэмсний хяналт-хордлого-төрөлт
- Төрсний дараах гам барих
- Төрсний дараах сэтгэл засал
- Үргүйдэл
- Цэвэршилт
- Жирэмсэн үеийн болон төрсний дараах үзлэг
- Перинатал үеийн асуудал, төрөх үеийн болон нярайн тусламж үйлчилгээ
 - Эмэгтэйчүүдийн үрэвсэлт өвчин /цочмог, архаг/

Тойролт-4: Эмэгтэйчүүдийн өвчний тойролт

- Толгой (TMR00.1.1)
- Яс (TMR00.1.2)
- Зүрх (TMR00.1.3)
- Бөөр (TMR00.1.4)
- Ходоод (TMR00.1.5)
- Гэдэс (TMR00.1.6)
- Уушги (TMR00.2.1)
- Зүрх (TMR00.2.2)
- Элэг (TMR00.2.3)
- Дэлүү (TMR00.2.4)
- Цөс (TMR00.2.5)
- Бөөр (TMR00.2.6)
- Гэдэс (TMR00.2.7)
- Сүү (TMR00.2.8)
- Хөх (TMR00.2.9)
- Бүрэлдэж тогтсон (TMR00.2.10)
- Бүрэлдсэн усан бэтэг (TMR00.3.1)
- Хатуурсан цусан бэтэг (TMR00.3.2)
- Үлэг махан бэтэг (TMR00.3.3)
- Булчирхайн бэтэг (TMR00.3.4)
- Эр бэтэг (TMR00.3.5)
- Урхагийн хар бэтэг (TMR00.3.6)
- Судлын бэтэг (TMR00.3.7)
- Хөрөнгөний бэтэг (TMR00.3.8)
- Цусан булингартай шүүсэн бэтэг (TMR00.3.9)
- Марузэ, аса хорхой босох (TMR00.4.1)
- Уурлах (TMR00.4.2)

Тойролт-5: Жирэмсэн эмэгтэйн өвчний тойролт

- Бэлгэсийн өвчин (TMR00.5.1)
- Хүүхэд түдэх (TMR00.5.2)
- Толгой бөгс нь эргэх (TMR00.5.3)
- Хойдох нь саатах (TMR00.5.4)
- Сав эргэх (TMR00.5.5)
- Цус алдах (TMR00.5.6)
- Өвчний урхаг хоцрох (TMR00.5.7)
- Хор харшилдах (TMR00.5.8)

Тойролт-6: Эмэгтэйн бэлгэсийн өвчний тойролт

- Хийгээр үүссэн эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин (TML01.1)
- Шараар үүссэн эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин (TML01.2)
- Цусаар үүссэн эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин (TML01.3)
- Бадганаар үүссэн эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин (TML01.4)
- Хурмалаар үүссэн эмэгтэйн бэлгэсийн өвчин (TML01.5)

Тойролт-7: Яаралтай тусlamжийн тойролт

- Яаралтай тусlamжийн суурь зарчим, эрэмбэлэх, шалтгаан, эмгэг жамыг тогтоож, эмнэл зүйн шинжийг үндэслэн оношлох;
- Яаралтай тусlamжид өргөн хэрэглэдэг эм, эмчилгээний зарчмыг мэдэх, зөв цэгцтэй, яаралтай тусlamж үзүүлэх аргуудыг эзэмших;
- Амь тэнссэн үед амьсгал удирдах, тусlamж үзүүлэх;
- Зүрхний шигдээс, гипертензийн криз, амьсгалын дутагдал, хордлогыг оношлох, цус алдалтыг тогтоох, хүчил, шүлтийн тэнцвэр алдагдлыг зохицуулах
- Гаднын шалтгаантай гэмтлийн үед шаардлагатай тусlamж үзүүлэх

Загвар 1

Ажлын байрны сургалт (On-the-Job Training)

Аргачлал	Суралца гч эмчийн тоо	Үргэлжлэх цаг, давтамж	Сургалт явагдах газар	Үйлчлүүлэгч/ Хэрэглэгдэхүүн	Удирдагч, хамтрагч
Амбулаторийн үзлэг хийх	1	3 цаг 7 хоногт 2 удаа	Амбулатори	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Хяналтын тойрон үзлэг хийх	3-5	1 цаг Өдөр бүр	Тасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Сургалтын тойрон хийх үзлэг	3-5	1 цаг 7 хоногт 1 удаа	Сургалтын өрөө, танхим	Слайд	Эмнэл зүйн сургагч багш
Жирэмсэн, төрсний дараах хяналт зөвлөгөө өгөх	1	Хяналтад байгаа жирэмсэн эх, терсен эх	Амбулатори, гэрээр	Жирэмсэн эх, төрсөн эх	Эмнэл зүйн сургагч багш

Төрөлт удирдахад оролцох	1	Тохиолдол байгаа үед	Төрөх өрөө	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш
Эмэгтэйчүүдийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх	1	Хяналтад байгаа эмэгтэй	Амбулатори, гэрээр	Нярай	Эмнэл зүйн сургагч багш
Гардан хийх үйлдэл	1	3 цаг 7 хоногт 2 удаа	Амбулатори, Tасаг	Өвчтөн	Эмнэл зүйн сургагч багш

Хяналтын тойрон үзлэг:

Суралцагч-эмч нь хэвтэн эмчлүүлж байгаа өвчтөний биеийн байдлын талаар эмнэлзүйн сургагч-багшид (бусад эмч) танилцуулах зорилготой үзлэг хийнэ.

Үүний тулд суралцагч-эмч нь урьдчилан бие даан өвчний түүх, сувилагчийн тэмдэглэлийг үзэж танилцсан, өвчтөнтэй уулзаж асуумж цуглувалж (ганцаарчилсан үзлэг), эмнэл зүйн сургагч-багшид (бусад эмч) танилцуулахад бэлдэнэ. Танилцуулга хийхдээ хувь хүний мэдээллийг анхаарна. Танилцуулгыг сургалтын өрөө, танхим эсвэл өвчтөний өрөөнөөс гадна хийх ба өвчтөний орны дэргэдэх тойрон үзлэгийг эмнэл зүйн сургагч-багштай (бусад эмч) хамт хийнэ. Хяналтын тойрон үзлэгээр өвчтөнөөс асуумж авах, үзлэг хийх аргад суралцана.

Сургалтын тойрон үзлэг:

Сургалтад тохиромжтой 1-2 өвчтөнг сонгож, өвчтөний биеийн байдлыг суралцагч-эмч нь танилцуулах ба бусад оролцогчид (хамтран суралцагч эмч, эмнэл зүйн сургагч-багш, бусад эмч) асуулт тавьж, хэлэлцүүлэг хийнэ.

Эмнэл зүйн 1 тохиолдолд 30-60 минут зарцуулна. Үүний дараа өвчтөний орны дэргэд үзлэг хийнэ. Хэлэлцүүлгийн явцад эмнэл зүйн таамаглал дэвшүүлэх, онош тавих зэрэгт суралцана.

Гардан үйлдэл хийх:

Сургалтад тохиромжтой 1- 2 өвчтөнг сонгож, суралцагч эмч нь эмнэл зүйн сургагч-багш, бусад эмчийн удирдлага дор эмчилгээг гардан хийнэ. 1 өвчтөнд 30-60 минут зарцуулна. Эмчилгээний явцад эмнэл зүйн шинж тэмдэг, эмчилгээний зарчим, хийх арга зэрэгт суралцана.

Загвар 2

Танхимиын сургалт (*Off-the Job Training*)

Аргач лал	Суралцагч эмчийн тоо	Үргэлжлэх цаг, давтамж	Сургалт явагдах газар	Хэрэглэгдэхүүн	Удирдагч, хамтрагч
Бие даалт	1	Тохиромжтой, челөөт цаг	Гэртээ, номын сан	Ном, интэрнет	Өөрөө, хамтран суралцагч эмч
Лекц	20 хүртэл	7 хоногт 2-3 удаа 1 цаг	Сургалтын анги, танхим	Слайд	Эмнэл зүйн сургагч багш, хамтран суралцагч эмч

Журнал клуб (ховор тохиолд ол)	20 хүртэл	7 хоногт 1 удаа 1 цаг	Сургалтын анги, танхим	Слайд, эрдэм шинжилгээний өгүүлэл	Эмнэл зүйн сургагч багш, хамtran суралцагч эмч
Өглөөн ий хэлэлцүүлэг	20 хүртэл	7 хоногт 1 удаа 1 цаг	Сургалтын анги, танхим	Слайд, эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, хэвлэл мэдээллийн нийтлэл, сошиал платформ	Эмнэл зүйн сургагч багш, хамtran суралцагч эмч
Симул яци (дуура имал орчин)	5 хүртэл	7 хоногт 1 удаа 1 цаг	Яаралтай тусlamжийн өрөө	Хамtran суралцагч эмч, манекин	Эмнэл зүйн сургагч багш

Загвар 3

Үйл ажиллагааны хуваарь

Цаг	Даваа	Мягмар	Лхагва	Пүрэв	Баасан
~8:00-9:00	Ганцаарчилсан үзлэг /Өдөр бүр/ Өглөөний хэлэлцүүлэг /тохиромжтой цаг, өдөр/				
9:00-10:00	Хяналтын тойрон үзлэг /Өдөр бүр/				
10:00-12:00	Амбулаторийн үзлэг	Бие даалт	Амбулаторийн үзлэг	Бие даалт	Амбулаторийн үзлэг
12:00-13:00	Бие даалт	Лекц, семинар	Бие даалт	Лекц, семинар	Журнал клуб
16:00-17:00	Сургалтын тойрон үзлэг	Бие даалт	Сургалтын тойрон үзлэг	Бие даалт	Бие даалт

ДОЛОО. ҮНЭЛГЭЭ, ЭРГЭН ЗӨВЛӨГӨӨ

7.1. Суралцагч эмч ба хариуцагч

Сургалтын 2 жилийн хугацаанд суралцагч-эмч хэрхэн ахин дэвшиж байгаа, юуг сайжруулах тухай зөвлөгөө өгөх, суралцагч-эмчийн хувийн төлөвлөгөөний (*career plan*) талаар зөвлөлдөх, тэднийг хариуцан ажиллах хүн (*mentor*) цаашид “хариуцагч” гэх)-ийг хуваарилна. Суралцагч эмч нь сургалт эхлэх үед хариуцагчтай уулзах ба цаашид 2-3 сар тутамд 1 удаа уулзаж ярилцан, үнэлгээтэй танилцаж, зөвлөгөө авна.

7.2. Суралцагч эмч ба эмнэл зүйн сургагч багш

Суралцагч эмчийн тойролт бүрт сургалт удирдах эмнэл зүйн сургагч багшийг хуваарилна:

- Суралцагч эмч нь тухайн тойролт эхлэхээс өмнө эмнэл зүйн сургагч багштай уулзаж, тойролтын хугацаанд тавьсан зорилтоо ярилцана.

- Суралцагч эмч нь тойролтын явцад тавьсан зорилтод хүрэхийн тулд дутагдаж байгаа зүйл, түүнийг нөхөхөд хэрэгцээтэй байгаа зүйлийн тухай эмнэл зүйн сургагч багштай ярилцана.
- Суралцагч эмч нь тойролт дуусахад эмнэл зүйн сургагч багштай ярилцлага хийж, сургалттай холбоотой асуудлаар заавар, зөвлөгөө авна.

7.3. Үнэлгээний арга

7.3.1. Төгсөлтийн шалгалт

“Уламжлалт анагаах ухааны эмэгтэйчүүд судлал”-ын үндсэн мэргэшлийн сургалтын төгсөлтийн шалгалт өгнө. Энэхүү төгсөлтийн шалгалтад тэнцсэн тохиолдолд суралцагч эмчид “Монголын уламжлалт анагаах ухааны эмэгтэйчүүд судлал” үндсэн мэргэшлийн эмчийн үнэмлэх олгоно.

7.3.2. Сорилын шалгалтын үнэлгээ

Тойролт бүрд үзсэн онолын мэдлэгийг тестээр шалгаж үнэлнэ. Сорил нь ганц зөв хариулттай, олон зөв хариулттай, харилцан хамаарлын, шалтгаан хамаарлын гэсэн 4 хэлбэртэй байна.

Сорилын шалгалт авах багшийг сургалтын албанаас томилно. Үнэлгээний дүнг суралцагч эмч болон хариуцагчид танилцуулж, үнэлгээнд үндэслэсэн хариуцагчаас суралцагчид зөвлөгөөг өгнө.

7.3.3. Ажлын байранд суурилсан үнэлгээ (*Workplace-based Assessment*)

360 хэмийн үнэлгээ (*360-Degree Assessment*):

Суралцагч эмчийн мэргэжлийн байх (*professionalism*) болон зохион байгуулагч (*organizer*), манлайлагч (*leader*) байх зэргийг үнэлэхэд хэрэглэнэ. Ажлын байранд суурилсан үнэлгээг 2 жилийн сургалтын дунд болон төгсөх үед хийнэ. Тойролтыг удирдсан эмнэл зүйн сургагч багш, сувилахуйн мэргэжилтэн, тухайн тасаг, нэгжийн хамтран ажилласан эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн, өвчтөн зэрэг нийт 5 хүн тус тусдаа үнэлнэ. Үнэлгээ хийх багийг сургалтын албанаас томилно. Багийн гишүүдийн үнэлгээний дунджаар суралцагч-эмчийн нэгдсэн үнэлгээг гарган түүнд танилцуулж, үнэлгээнд үндэслэн эргэн зөвлөгөөг өгнө.

Mini-CEX/Эмнэл зүйн дасгал үнэлгээ (*Mini-Clinical Evaluation Exercise*):

Зайлшгүй таньж мэдэх 41 шинж тэмдгээс тойролт бүрт 29-аас доошгүй шинж тэмдгийг тус бүр 2-аас доошгүй удаа буюу 58-өөс доошгүй удаа үнэлгээ хийнэ. Өөр тойролтод ижил шинж тэмдгээр үнэлгээ хийсэн ч болно.

Үнэлгээ хийх эмчийг эмнэл зүйн сургагч-багш эсвэл тухайн тасаг, нэгжийн туршлагатай эмч нараас суралцагч-эмч өөрөө сонгох ба тухайн сонгосон эмч шууд ажиглаж, үнэлгээ хийсний дараа үр дүнг суралцагч эмчид танилцуулж, цаашид хэрхэн сайжруулах зөвлөгөө өгнө.

Гардан үйлдлийн ур чадварын шууд ажиглалт/DOPS (*Direct Observation of Procedural Skills*):

Зайлшгүй суралцагч-эмчийн 42 гардан үйлдлээс 30-аас доошгүйг хийж чаддаг болсныг эмнэл зүйн сургагч-багш нотолж, баталгаа өгөх хүртэл давтан үнэлгээ хийнэ.

Үнэлгээ хийх эмчийг эмнэл зүйн сургагч-багш эсвэл тухайн тасаг, нэгжийн туршлагатай эмч нараас суралцагч эмч өөрөө сонгох ба тухайн сонгосон эмч шууд ажиглаж, үнэлгээ хийсний дараа үр дүнг суралцагч-эмчид танилцуулж, цаашид хэрхэн сайжруулах талаар зөвлөгөө өгнө.

Портфолио үнэлгээ (Portfolio Assessment):

Суралцагч-эмч нь сургалтын хугацаанд судалсан лекц, эмнэлгийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний сургалтын үеэр эрүүл мэндийн сургалт, сурталчилгаа хийсэн материал зэрэг сургалттай холбоотой бусад бичиг баримтыг үр дүн болгож хадгална.

7.4. Үнэлгээний дүнг хянах

- 360-хэмийн үнэлгээний дүнг сургалтын алба хяналт тавьж, хадгална.
Үнэлгээний дүнг суралцагч-эмч, хариуцагчид танилцуулах ба бусадтай хуваалцахгүй байхыг анхааруулна.
- Mini-CEX болон DOPS үнэлгээний дүнг суралцагч-эмч өөрөө хадгална.
- Портфолиод үнэлгээ, эмнэл зүйн сургагч-багштай зөвлөлдсөн асуудал, өгсөн зөвлөгөөг бичиж тэмдэглэн хадгална.
- Суралцагч эмч нь тойролт бүрийн төгсгөлд Mini-CEX болон DOPS үнэлгээний дүнг сургалтын албандаа хүлээлгэн өгнө.
- Сургалтын алба үнэлгээний дүнг сургалтын хяналтын зөвлөлд танилцуулах ба сургалтын төгсгөлд хариуцагчаас суралцагч-эмчид зөвлөгөө өгнө.

7.5. Сургалтын төгсөлтийг шийдвэрлэх

- Тойролт бүрт хийгдсэн Mini-CEX болон DOPS үнэлгээний дүнг нэгтгэсний үндсэн дээр суралцагч-эмчийг тухайн тойролтыг төгсгөх эсэх шийдвэрийг сургалтын хяналтын зөвлөл гаргана. Сургалтын хяналтын зөвлөл нь тойролт бүрт хийгдсэн Mini-CEX болон DOPS үнэлгээний дүн, 360 хэмийн үнэлгээний нэгдсэн дүн, суралцагчийн сургалтын ирц, зайлшгүй таньж мэдэж суралцах шинж тэмдэг, өвчний тохиолдол, гардан үйлдлийн тоог харгалзан сургалтын төгсөлтийн эцсийн шийдвэрийг гаргана. Шийдвэр гаргах шалгуур нь:
- Зайлшгүй сургалтад оролцсон байх өдрийн тоо буюу сургалтын ирц: Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан цалинтай амралтын өдрийн тоо, хүндэтгэх шалтгаантай болон амралтын өдрийн тоог ирцэд хамааруулна. Амралтын өдрийн тоо нь сургалтын тойролт тус бүрийн нийт өдрийн 20%-аас хэтрэхгүй байна. Сургалтын ирц хангалтгүй бол тухайн тасарсан сургалтын өдөр, агуулгыг нөхүүлнэ.
- Зайлшгүй таньж мэдэх шаардлагатай 41 шинж тэмдгээс 2 жилийн турш 29-аас доошгүйг оношилж, эмчлэн туршлага хуримтлуулсан байна. Зайлшгүй туршлага хуримтлуулсан байх шаардлагатай өвчний тохиолдлын тоо нь:
 - Тойролт бүрт заагдсан өвчний бүх тохиолдлыг тус бүр 3-аас доошгүй удаа үзэж, туршлага хуримтлуулсан байна.

- Зайлшгүй суралцах 42 гардан үйлдлээс 2 жилийн турш 30-аас доошгүйг хийж гүйцэтгэн, туршлага хуримтлуулсан байна.
- Тойролт бүрийн төгсгөлд эсвэл 2 жилийн сургалтын эцэст суралцагчийг төгсгөх боломжгүй гэсэн шийдвэр гарсан тохиолдолд шалтгаан, цаашид сургалтыг хэрхэн үргэлжлүүлэх тухай шийдвэр, зөвлөмжийг сургалтын алба болон хариуцагчаас тухайн суралцагч эмчид тайлбарлаж өгнө

НАЙМ. ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖҮҮЛЭЛТ

8.1. Сургалтын хяналтын зөвлөл

- Хяналтын зөвлөл нь сургалтын албаны мэргэжилтэн, эмнэлгийн тусlamж, үйлчилгээний байгууллагын дэд дарга, гурван гэм, хурмал, халуун өвчин, дотор өвчин судлал, эмэгтэйчүүд, яаралтай тусlamжийн тасгийн хариуцагч, тухайн тойролтын сургалт хариуцагч, сувилахуйн албаны, эмнэлгийн захиргааны албаны, суралцагч-эмчийн төлөөллөөс тус тус бүрдэнэ. Сургалтын хяналтын зөвлөл нь эмнэлгийн тусlamж, үйлчилгээний байгууллагын даргын шууд удирдлагад ажиллана.
- Сургалтын хяналтын зөвлөл улиралд нэг удаа хуралдана.
- Сургалтын хяналтын зөвлөл нь суралцагч-эмчийн сургалт, тулгарсан асуудалтай танилцах, суралцагч-эмчтэй холбоотой бүх асуудлыг ярилцаж, шийдвэрлэх арга замыг тодорхойлно.
- Сургалтын хяналтын зөвлөлийн гишүүд сургалтыг илүү сайжруулахын тулд өөрийн мэдлэг, боловсролоо дээшлүүлэхийг зорьж ажиллана.

8.2. Хөтөлбөрийн хяналт

- Сургалтын алба хөтөлбөрт улирал бүр хяналт тавина.
- Энэхүү хөтөлбөрийг 5 жил тутамд үнэлнэ.
- Хөтөлбөр хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай сургалтын төлөвлөгөө гаргах, эмнэл зүйн сургагч-багшид чиглэсэн сургалт (*Faculty Development*), суралцагч-эмчийн нийгмийн асуудалд дэмжлэг үзүүлэх, шаардагдах санхүүжилтийг төсөвт тусгах зэргийг сургалтын алба хариуцна.
- Хөтөлбөрт нэмэлт, өөрчлөлт хийх шаардлагатай тохиолдолд сургалтын хяналтын зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн, өөрчлөлт оруулна. Энэ тухай Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвд албан бичгээр ажлын 10 хоногт багтаан мэдэгдэнэ.

8.3. Сургалтын танилцуулга (*Orientation*)

Сургалт эхлэхийн өмнө тойролт бүрийн сургалтын төлөвлөгөө (*Training plan*) болон хөтөлбөрийн (*Curriculum*) агуулгын уялдааг тодорхой ойлгох, сургалт эрхлэх байгууллага (эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв), түүний үйл ажиллагаа, эмчилгээ, оношилгооны аюулгүй байдал, халдварт хамгааллын тухай суралцагч-эмчид тодорхой ойлголт өгөх зорилго бүхий танилцуулга хичээлийг зохион байгуулна.

Хавсралт 1

360 ХЭМИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХУУДАС

Суралцагч-эмчийн _____

Үнэлгээ хийгч: Эмнэл зүйн сургагч-багш Сувилагч Бусад _____

Суралцагч-эмчийг ажигласны үндсэн дээр, бусдаас сонссон, мэдсэн зүйл дээр бус, түүний зан үйлийг хэр давтамжтай байсныг өөрийн ажигласнаар оноог тавина уу.

☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Үнэлэх боломжгүй	Ховор (£19%)	Заримдаа (20-49%)	Ихэнхдээ (50-79%)	Бараг бүгд (>80%)
Өвчтөний гэр бүлийн хувийн асуудлыг хүндэтгэн үздэг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3 ☐ 4
Эмнэлгийн бичиг баримтыг бүрэн гүйцэд, алдаагүй, хугацаанд нь хөтөлдөг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3 ☐ 4
Эмнэлзүйн амын эрүүл мэндийн асуудалд өөрийн санаачилгаар хувь нэмрээ оруулдаг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3 ☐ 4
Үйлчлүүлэгчийн өвчинд тохирсон эмчилгээний арга, технологийг сонгох чадвар	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3 ☐ 4
Хувь хүний онцлогийг харгалзан өвчтөнг хүндэтгэн эмчилдэг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3 ☐ 4
Өөрийн мэргэжлийн онол, аргазүйн мэдлэгээ дээшлүүлэхийн тулд бусад боломжийг ашигладаг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3 ☐ 4
Өөрийн анагаах ухааны онолын мэдлэг, чадвараа дээшлүүлэхэд бие даан суралцдаг арга барил	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3 ☐ 4
Эмнэл зүйн талбарт бусад эмнэлгийн эмч, мэргэжилтэнтэй хамтран ажиллах арга барилд хэрхэн суралцсан	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3 ☐ 4
Эмнэл зүйн талбарт эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд зохион байгуулах, манлайлах чадвар	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3 ☐ 4
Эмнэлгийн үйл ажиллагааг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, биелэлт, үр дүнг дүгнэх, тайлагнах чадвар	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3 ☐ 4

1 эсвэл 4 оноо тавьсан бол тухайн асуултын дагуу саналаа бичнэ үү.

Дүгнэлтийг тодорхой бичих хэрэгтэй. Жишээ нь: "Тэр бол найдваргүй" гэх нь тодорхой биш. Илүү хэрэг болох дүгнэлт бол: "Тэр сүүлийн 3 удаагийн журнал клубийн 2-т нь хэн нэгэнд урьдчилан мэдэлдэгдэлгүйгээр оролцсонгүй."

Өөрөөсөө асуу: Миний дүгнэлт цаашид сайжрахад нь суралцагч-эмчид хэрэг болох уу?

Хавсралт 2

ЭМНЭЛЗҮЙН ДАСГАЛ /MINI-CEX/ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХУУДАС

Он, сар, өдөр: / /

Суралцагч эмчийн нэр: _____ Үнэлгэчийн нэр:

Сургалт эрхлэх байгууллага: _____ Нэгж: _____ Газар: Клиник
 Tacag ЯТТ

Бусад _____ Өвчтөний нас: _____ Өвчтөний хүйс: Эр Эм
Өвчтөний зовиур: Өсвөр насын охидын сарын тэмдэг ирэх үеийн шинж /өвдөлт их эсвэл бага, сарын тэмдгийн хэмжээ их болон бага, өнгө хар хүрэн, улаан, ягаан/ Жирэмсэний эхний үеийн хордлого /хоолны дуршил буурах, огих, бөөлжих, ядрах, өвчин сэдрэх Хожуу үеийн хордлогын шинж тэмдэг /дааралт ихсэх, хавагнах, тонус өгөх/ Эмэгтэйчүүдийн өвчний үеийн сарын тэмдгийн өнгийг шинжлэх /нэж адил, хар хүрэн, хар, улаан, ягаан, сүү ус холилдсон мэт гарах/ Эмэгтэйчүүдийн өвчний үеийн цагаан юмны өнгө, үнэр /өмхий, хурц/, хэмжээ /их, бага/ шинж тэмдэг Хэвлэйн өвдөлт /дуүрэх, шархирах, ороож, унжирч, хатгуулж өвдөх/ Сарын тэмдгийн мөчлөг алдагдах /их, бага ирэх, удаан хугацаанд ирэхгүй байх, олон хоног цувирах/ Толгой эргэх эсвэл хүчтэй өвдөх Нүдний шинж /нүдэнд цагаа унана, нүд улайна/ Ухаан алдах Солиорох Мартамхайрах Олон удаа ханиана Хүзүүгээ хөдөлгөхөд бэрх болно, нүүр ам хавагнана Хөх томорно, Хөх хавдаж, өвдөнө Зүрх дэлсэх эсвэл хатгуулж халуу оргих Яс үес өвдөх Судаснууд халуу оргиж булхалзана Бүх бие даарч, мах арьсны завсраар өвдөнө Бие хүндэрч явж чадахгүй болно. Max сэлхэрч хөөн бадайрна Max арьс шарлах Гэдсээр хүчтэй өвдөнө Турж эцнэ Бөөрөөр тасрах мэт өвдөнө Давсгаар эвэршээнэ Шээс хаагдана. Сарын тэмдэг үргэлжид цувирна Цагаан юм цувирна Бэлгэ эрхтэн орчим загатнана Нясуу, жижиг гөвдруү гарна Үтрээснээс муухай үнэр гарна Умайн хавдаж, хатуурч өвдөнө Амь тэнссэн байдал Амьсгал, зүрх судасны хурц дутагдал Тархи ба амин чухал төв дутагдал Далд хийгээд нууц үе, шинж тэмдэг Далд цус алдалт Гомеостазын хямрал /ХШТА/ Түлэгдэлт, хөлдөлт Гадны шалтгаант осол, гэмтэл

Сайн талууд	Сайжруулахад чиглэсэн зөвлөгөө	Бусад санал

Сургалтын хугацаанд суралцагч-эмчийн ямар түвшинд байгааг ажигласнаар үнэлнэ үү. Бодит үзлэг хийх шаардлагагүй тохиолдолд тэмдэглэнэ үү.	Үнэлгээ	Хангалтгүй	Завсрын	Хангалттай
---	---------	------------	---------	------------

Сайжруулахын тулд зөвшилцэж биелүүлэх үйлдэл
--

Өвчний түүх бүрдүүлэлт				
Бодит үзлэг				
Оношилгоо, эмчилгээний менежмент				
Эмчийн харилцаа, ёс зүйн ур чадвар				
Эмнэлзүйн ерөнхий ур чадвар				

Үнэлэгчийн гарын үсэг _____ Суралцагч эмчийн гарын үсэг _____

“Хангалттай” гэж тодорхойлоход хэрэглэгдэх үзүүлэлт	
Өвчний түүх	<ul style="list-style-type: none"> Ялган оношилгоо хийхүйц дэлгэрэнгүй асуумж авдаг. Өвчтөний хэрэгцээг илрүүлж, хариу үзүүлдэг. Өвчтөний дохио, зангааг ойлгож, тохиромжтой хариу үзүүлдэг.
Бодит үзлэг	<ul style="list-style-type: none"> Ялган оношилгоо хийхүйц дэс дараалсан бодит үзлэг хийдэг Үзлэгийн үед өвчтөнд таатай байдал төрүүлдэг
Эмнэл зүйн менежмент	<ul style="list-style-type: none"> Өвчнийг зөв оношилдог Оношилгоо, эмчилгээнд шаардлагатай шинжилгээг төлөвлөж, ур дүнг ашигладаг. Тохирсон эмчилгээг хийдэг. Тохирсон тасаг, эмнэлэгт шилжүүлдэг, цааш нь хяналт тавьдаг.
Харилцааны ур чадвар	<ul style="list-style-type: none"> Өвчтөн, түүний гэр бүл, асран хамгаалагч, төрөл, садны хүмүүстэй эелдэг харьцдаг. Өвчтөн, түүний гэр бүл, асран хамгаалагч, төрөл, садны хүний зовнилыг хуваалцаж, хүндэтгэлтэй ханддаг. Өвчтөн, түүний гэр бүл, асран хамгаалагч, төрөл, садны хүнтэй эелдэг, энгийн үг хэллэг хэрэглэж харилцдаг.
Эмнэл зүйн ерөнхий чадвар	<ul style="list-style-type: none"> Системтэй (харилцан уялдаатай) арга замыг тодорхойлдог. Өвчтөний таатай, аюулгүй байдлыг хангахад анхаарал хандуулдаг. Өвчтөн гэр бүлийнхээ хэн нэгнийг энэ эмчээр эмчлүүлэхийг зөвшөөрөх сэтгэгдэл төрүүлэх чадвар

Хавсралт 3

ГАРДАН ҮЙЛДЭЛ /DOPS/-ИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХУУДАС

Он, сар, өдөр / /

Суралцагч-эмчийн нэр: _____ Үнэлэгчийн нэр: _____

Сургалт эрхлэх байгууллага: _____ Нэгж _____ Газар: Клиник Тасаг
 ЯТТ

Гардан үйлдэл: Судсаар оношлох /бугуйны, хурууны, чамархайн/ Шээсээр оношлох Хэлээр оношлох Сарын тэмдэг болон цагаан юмны гарц байдлаар харж шинжлэх Эмэгтэйчүүдийн эсийн шинжилгээ, гадуур болон дотуур үзлэг хийх /охид, жирэмсэн эхчүүд, эмэгтэйчүүд/ Төрөлтийн үйл явцад оролцох Жирэмсний үеийн бария хийх Савны бария хийх Бүтэн биеийн зөвлөн бария хийх Хэсэгчилсэн бария хийх /Толгой, нуруу, үе мөч, 4-н толио/ Арвайтай бария хийх Халуун тосон бария хийх Цэгэн бария хийх Рашиан ванн оруулах Ясны шөлөн оруулах Дэвтээлэг хийх /дүдзи 5, ууран, элдэв цэцэг/ Туулга удирдах /эмэгтэйчүүдийн/ Хануур засал хийх /зэтрээс цус авах, шивүүр, самнуур/ Төөнө хийх /Эсгий, Утаат, Эмт/ Жин тавих /халуун, хүйтэн, шороон, архины шааран жин, давсан жин/ Эмэгтэйчүүдийн эмийн төрлүүдийг бэлдэж өгөх /архин, шимиин, тосон, үрлэн/ Эмэгтэйчүүдийн угаалга хийх Түрхлэг хийх Нирихагаар татах Зөөлөн шимт эмчилгээ хийх Бумба тавих Шавар эмчилгээ хийх Зүү эмчилгээ хийх Бүх төрлийн гаргалга хийж өгөх Усаар шавших Соруул засал хийх Утлага хийх Шарлага хийх Сэхээн амьдроулалтын хүүдий, маск сонгох, шалгах, хэрэглэх Хиймэл амьсгал хийх ба амьсгалын аппарат хэрэглэж амьсгал удирдах Ларингоскоп ашиглан гуурсан хоолойд интубацийн гуурс байрлуулах, шалгах Зүрхэнд иллэг хийх Дефибрилятор ашиглах Ил далд цус алдалтын үед яаралтай тусламж үзүүлэх Нүд, чих, хамар хоолойд орсон гаднын биетийг авах Амьтанд хазуулах, мөгий шавьжанд хатгуулсан хүний шарханд анхны цэгцлэлт хийх Үений мултралыг оруулах, ясны хугарлын үед боолт хийх

Суралцагч эмчийн тухайн гардан үйлдлийг хийсэн тоо

Үнэлгээний үзүүлэлт	Хангалтгүй	Завсрын	Хангалттай	Ажиглагдаагүй /үнэлэх боломжгүй/
Хийх гэж буй үйлдлээ өвчтөнд тайлбарладаг, түүнээс зөвшөөрлийн хуудас авдаг.				
Гардан үйлдэл хийх бэлтгэлийг зохистой хангадаг.				
Халдвартгуйжүүлэх үйлдлийг гүйцэтгэдэг, багаж хэрэгслийг аюулгүй хэрэглэдэг.				
Гардан үйлдлийн арга барилыг гүйцэтгэх чадвар.				
Өөрийн чадахгүй үйлдлийг ойлгож, шаардлагатай үед бусдаас тусламж авдаг.				

Багаж хэрэгсэл, материалын цэвэрлэгээ, халваргүйжилтийг хангадаг.				
Шаардлагатай бичиг баримтыг гүйцэд бүрдүүлдэг.				
Гардан үйлдэл хийх ерөнхий чадвар				

Зөвлөмж:

* Сайн тал:

*

* Сайжруулах тал:

*

Бусад санал:

Үнэлэгчийн

гарын

Үсэг:

Суралцагч эмчийн гарын үсэг: _____

НОМ ЗҮЙ